1957

ଏପ୍ରିଲ 5

ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶ ରାଜ୍ୟ

ବନାମ

ବୀରେଶ୍ୱର ରାଓ ଅଗ୍ନିହୋତ୍ରୀ

(ପ୍ରଧାନ ନ୍ୟାୟାଧୀଶ ଏସ୍. ଆର୍. ଦାସ୍, ଜେଫର୍ ଇମାମ୍, ଏସ୍. କେ. ଦାସ, ଗୋବିନ୍ଦା ମେନନ ଏବଂ ଏ. କେ. ସରକାର, ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତିବୃନ୍ଦ)

ପୂର୍ବରୁ ଦୋଷମୁକ୍ତ କରାଯାଇଛି -ଭାରତୀୟ ପିଙ୍ଗଳ ସଂହିତାର ଧାରା 409 ଏବଂ ଦୁର୍ନୀତି ନିବାରଣ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 5 (2) ଅନୁଯାୟୀ ଅପରାଧ ପାଇଁ ବିଚାର- ଧାରା 5 (2) ଅନୁଯାୟୀ ଅଭିଯୋଗର ଦୋଷମୁକ୍ତି- ଧାରା 409 ଅନୁଯାୟୀ ଦୋଷସିଦ୍ଧି ବାରିତ କି-ଦଣ୍ଡ ପ୍ରକ୍ରିୟା ସଂହିତାର ଧାରା 403 -ଭାରତର ସମ୍ବିଧାନର ଅନୁଚ୍ଛେଦ 20(2)-ସାଧାରଣ ଖଣ୍ଡ ଅଧିନିୟମ ଧାରା 26 ।

ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କୁ ଭାରତୀୟ ପିଙ୍ଗଳ ସଂହିତାର ଧାରା 409 ଏବଂ ଦୁର୍ନୀତି ନିବାରଣ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 5 (2) ଅନୁଯାୟୀ ଅପରାଧ ପାଇଁ ଜଣେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ବିଚାରପତିଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ବିଚାର କରାଯାଇଥିଲା । ଧାରା 409 ଅନୁଯାୟୀ ତାଙ୍କୁ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ କରାଯାଇଥିଲା, କିନ୍ତୁ ବିଚାରପତି କହିଥିଲେ ଯେ ଧାରା 5 (2) ଅନୁଯାୟୀ ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କ ବିରୋଧରେ ବିଚାର କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ, ଯେହେତୁ ତଦନ୍ତଟି ଉପ ପୋଲିସ ଅଧିକ୍ଷକ ପଦବୀରୁ କମ୍ କୌଣସି ପୋଲିସ ଅଧିକାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କରାଯାଇନଥିଲା । ଧାରା 409 ଅନୁଯାୟୀ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ ହେବା ବିରୁଦ୍ଧରେ ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଆବେଦନ କରାଯିବା ପରେ, ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦୋଷମୁକ୍ତିର ମତବାଦ ପ୍ରୟୋଗ କରି କହିଥିଲେ ଯେ ଧାରା 5 (2) ଅନୁଯାୟୀ ଅଭିଯୋଗ ସମ୍ପର୍କରେ ବିଚାରପତିଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ସେହି ଅପରାଧ ପାଇଁ ମୁକ୍ତ ହେବା ସହିତ ସମାନ ଏବଂ ସମାନ ତଥ୍ୟ ଉପରେ ଧାରା 409 ଅନୁଯାୟୀ କୌଣସି ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇପାରିବ ନାହିଁ :

ନିର୍ଣ୍ଣୟ ହୋଇଥିଲା ଯେ, ଭାରତୀୟ ପିଙ୍ଗଳ ସଂହିତାର ଧାରା 409 ଏବଂ ଦୁର୍ନୀତି ନିବାରଣ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 5(2)ଅନୁଯାୟୀ ଅପରାଧଗୁଡିକ ସୁଭିନ୍ନ ଏବଂ ପୃଥକ ଏବଂ ଧାରା 409 ଅନୁଯାୟୀ ବିଚାର ଏବଂ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ ଉପରେ କୌଣସି ଆପତ୍ତି ରହିପାରିବ ନାହିଁ ଯଦିଓ ଧାରା 5 (2) ଅନୁଯାୟୀ ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କୁ ଦୋଷମୁକ୍ତ କରାଯାଇଛି ।

ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶ ରାଜ୍ୟ ବନାମ ବୀରେଶ୍ୱର ରାଓ ଅଗ୍ନିହୋତ୍ରୀ

ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତି ଗୋବିନ୍ଦ ମେନନ

ଓମ୍ ପ୍ରକାଶ ଗୁପ୍ତା ବନାମ ଉତ୍ତରପ୍ରଦେଶ ରାଜ୍ୟ, [1957] S.C.R. 423, ଆବେଦନ କରିଥିଲେ ।

ଦଣ୍ଡ ପ୍ରକ୍ରିୟା ସଂହିତାର ଧାରା 403(1) ର କୌଣସି ପ୍ରୟୋଗ ନାହିଁ ଯେତେବେଳେ ଏକାଧିକ ଅପରାଧ ପାଇଁ କେବଳ ଗୋଟିଏ ବିଚାର ହୋଇଥାଏ, ଯଦିଓ ଗୋଟିଏ ଅପରାଧ ପାଇଁ ଅଭିଯୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଅନ୍ୟ ଦୋଷ ପାଇଁ ନିର୍ଦ୍ଦୋଷରେ ଖଲାସ ହୋଇଥିଲେ । ସମ୍ବିଧାନର ଅନୁଚ୍ଛେଦ 20 ମଧ୍ୟ ଲାଗୁ ହୁଏ ନାହିଁ, ଯେଉଁଠାରେ ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କ ପୂର୍ବବର୍ତ୍ତୀ ବିଚାରରେ ସମାନ ଅପରାଧ ପାଇଁ ତାଙ୍କୁ ବିଚାର ଏବଂ ଦୋଷମୁକ୍ତ କରାଯାଇନଥିଲା ।

ଯେଉଁଠାରେ ଗୋଟିଏ ବିଚାର ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ଦୁଇଟି ବିକଳ୍ପ ଅଭିଯୋଗ ରହିଛି, ସେଥିମଧ୍ୟରୁ ଗୋଟିଏ ଅଭିଯୋଗରୁ ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କୁ ନିର୍ଦ୍ଦୋଷରେ ଖଲାସ କରାଯିବା ଅନ୍ୟଟି ପାଇଁ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ ହେବାରେ ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ହେବନାହିଁ ।

ଅପରାଧିକ ଆବେଦନ ଅଧିକାରିତା : ଅପରାଧିକ ଆବେଦନ ସଂଖ୍ୟା 130 ଏବଂ 131/1954 ।

ପୂର୍ବତନ ମଧ୍ୟଭାରତ ଉଚ୍ଚନ୍ୟାୟାଳୟରେ ଆବେଦନ ସଂଖ୍ୟା 42 ଏବଂ 43/1953ର ସେପ୍ଟେମ୍ବର 11, 1953 ର ରାୟ ଏବଂ ଆଦେଶରୁ ବିଶେଷ ଅନୁମତି ଦ୍ୱାରା ଏହି ଆବେଦନ ।

ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ *ଶିବ ଦୟାଲ* ଏବଂ *ଆର୍. ଏଚ୍. ଢେବର* ।

ଉତ୍ତରଦାତାଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ *ବି. ସି. ମିଶ୍ର,* ନ୍ୟାୟ ମିତ୍ର ।

1957 ଏପ୍ରିଲ 5 । ନ୍ୟାୟାଳୟର ରାୟ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିଲା

ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତି ଗୋବିନ୍ଦ ମେନନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା – ମଧ୍ୟଭାରତ ରାଜ୍ୟ, ଯାହା ବର୍ତ୍ତମାନର ମଧ୍ୟ ପ୍ରଦେଶ ନଭେମ୍ବର 1, 1956 ପରେ ମିଶ୍ରିତ ହୋଇଥିଲା, ସମାନ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦାୟର ଫୌଜଦାରୀ ଆବେଦନ ସଂଖ୍ୟା 42 ଏବଂ 43/1953 ରେ ମଧ୍ୟ ଭାରତ ଉଚ୍ଚନ୍ୟାୟଳୟଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସେପ୍ଟେମ୍ବର 11, 1953ରେ ଏଠାରେ ଥିବା ଉତ୍ତରଦାତାଙ୍କ ସପକ୍ଷରେ ପାରିତ ହୋଇଥିବା ରାୟ ଏବଂ ଆଦେଶ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଆବେଦନ କରିବାକୁ ଏହି ନ୍ୟାୟଳୟଙ୍କଠାରୁ 11 ଏପ୍ରିଲ 1954ରେ ବିଶେଷ ଅନୁମତି ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଥିଲା । ଏହି ଦୁଇଟି ଆବେଦନ ଉପରେ

ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶ ରାଜ୍ୟ
ବନାମ
ବୀରେଶ୍ୱର ରାଓ
ଅଗ୍ନିହୋତ୍ରୀ

ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତି ଗୋବିନ୍ଦ
ମେନନ

ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେବା ପାଇଁ ଯେଉଁ ପ୍ରଶ୍ନ ରହିଛି ତାହା ହେଉଛି, ଦୋଷମୁକ୍ତ କରିବା ପାଇଁ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ଆଦେଶ କେତେଦୂର ଯଥାର୍ଥ ଥିଲା ।

ଏଠାରେ ଉତ୍ତରଦାତା ଗ୍ୱାଲିୟରର ଲସ୍କର ନଗରପାଳିକା ସମିତିର ଜଣେ ଟିକସ ସଂଗ୍ରାହକ ଥିଲେ, ପ୍ରଥମତଃ ଭାରତୀୟ ପିଙ୍ଗଳ ସଂହିତାର ଧାରା 468, 477-A ଏବଂ 409 ଏବଂ 1947 ମସିହାର ଦୁର୍ନୀତି ନିବାରଣ ଆଇନ II ର ଧାରା 5 (2) ଅନୁଯାୟୀ ଅପରାଧ ପାଇଁ ସହର ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍ ଏବଂ ଅତିରିକ୍ତ ଜିଲ୍ଲା ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍, ଲସ୍କରଙ୍କ ନ୍ୟାୟାଳୟରେ ତାଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ପ୍ରଥମେ ଚାଲାଣ ଦ୍ୱାରା ଅକ୍ଟୋବର 23,1951 ରେ ମାମଲା ରୁଜୁ କରାଯାଇଥିଲା, ଯେଉଁଥିରେ ସେ କର-ସଂଗ୍ରାହକ ଭାବରେ ତାଙ୍କ ଉପରେ ନ୍ୟସ୍ତ 7,000 ଟଙ୍କାରୁ ଅଧିକ ଅର୍ଥ ଆତ୍ମସାତ୍ କରିଥିଲେ ଏବଂ ଉକ୍ତ କାରବାର ସମୟରେ ବିଭିନ୍ନ ଅପରାଧ କରିଥିଲେ । ଜୁଲାଇ 4,1952 ରେ, ତାଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ସମାନ ଧାରା ଅନୁଯାୟୀ ସମାନ ନ୍ୟାୟାଳୟରେ 1950 ମସିହାରେ ସମାନ ପରିସ୍ଥିତିରେ ମୋଟ 3500 ଟଙ୍କା ଆତ୍ମସାତ୍ କରିଥିବାରୁ ଦ୍ୱିତୀୟ ଅଭିଯୋଗ ଦାଖଲ କରାଯାଇଥିଲା । ଏହି ଦୁଇଟି ଅଭିଯୋଗ ବିଚାର କରୁଥିବା ନ୍ୟାୟାଳୟରେ ବିଚାରାଧୀନ ଥିବା ସମୟରେ, ଜୁଲାଇ 28,1952 ରେ, ଅପରାଧିକ ଆଇନ ସଂଶୋଧନ ଆଇନ (ଆଇନ ସଂଖ୍ୟା 46 /1952) କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ସେହି ନିୟମାବଳୀର ଧାରା 6 ଅନୁଯାୟୀ, ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କୁ 1947 ମସିହାର ଦୁର୍ନୀତି ନିବାରଣ ଆଇନ II ର ଧାରା 5 ର ଉପଧାରା (2) ଅନୁଯାୟୀ ଏକ ଅପରାଧର ବିଚାର ପାଇଁ ଜଣେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ବିଚାରପତିଙ୍କୁ ନିଯୁକ୍ତି କରିବାକୁ ଅଧିକାର ଦିଆଯାଇଥିଲା । ଧାରା 7 ର ଉପଖଣ୍ଡ (b) ରେ ଉଲ୍ଲେଖ ରହିଛି ଯେ ଏହି ଆଇନ ଅନୁଯାୟୀ ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ବିଚାରପତିଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ବିଚାରଯୋଗ୍ୟ ଏକ ମାମଲାର ବିଚାର କରିବା ସମୟରେ ସେ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଅପରାଧର ବିଚାର ମଧ୍ୟ କରିପାରିବେ, ଯେଉଁଥିରେ ଦଣ୍ଡବିଧାନ ସଂହିତା ଅନୁଯାୟୀ ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କୁ ସେହି ସମାନ ବିଚାରରେ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ କରାଯାଇପାରିବ । ଉପରୋକ୍ତ ଅପରାଧିକ ଆଇନ ସଂଶୋଧନ ଆଇନର ଶେଷ ଧାରା ଅନୁଯାୟୀ ଧାରା 7 ଅନୁଯାୟୀ ଜଣେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ବିଚାରପତିଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ବିଚାରଯୋଗ୍ୟ ସମସ୍ତ ମାମଲା, ଯାହା ଅଧିନିୟମ ପ୍ରଚଳନ ହେବା ପୂର୍ବରୁ ଯେକୌଣସି ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟଙ୍କ ନିକଟରେ ବିଚାରାଧୀନ ଥିଲା, ସେଗୁଡ଼ିକୁ ଏପରି ଆରମ୍ଭ ହେବା ପରେ ବିଚାର ପାଇଁ ଏହିପରି ମାମଲାଗୁଡ଼ିକର ଅଧିକାରିତା ଥିବା ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ବିଚାରପତିଙ୍କ ନିକଟକୁ ପଠାଯିବ । ଏହି ଅଧିନିୟମର ଉପରୋକ୍ତ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅନୁଯାୟୀ, ଲସ୍କରର ସହର ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ ଏବଂ ଅତିରିକ୍ତ ଜିଲ୍ଲା ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ, ନିକଟରେ ବିଚାରାଧୀନ ଥିବା ମାମଲାକୁ ଏଥିପାଇଁ ଗଠିତ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ବିଚାରପତିଙ୍କ ନିକଟକୁ ସ୍ଥାନାନ୍ତରିତ କରାଯାଇଥିଲା, ଯାହାଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ଏହି ମାମଲାକୁ 1953ର

ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶ ରାଜ୍ୟ
ବନାମ
ବୀରେଶ୍ୱର ରାଓ
ଅଗ୍ନିହୋତ୍ରୀ

ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତି ଗୋବିନ୍ଦ
ମେନନ

ମାମଲା ସଂଖ୍ୟା 3 ଏବଂ 1953ର ମାମଲା ସଂଖ୍ୟା 6 ଭାବରେ ସଂଖ୍ୟାଙ୍କିତ କରାଯାଇଥିଲା । ଅଭିଯୋଜନର ସାକ୍ଷ୍ୟ ସମାପ୍ତ ହେବା ପରେ, 10 ମାର୍ଚ୍ଚ 1953ରେ, ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ବିଚାରପତି ଅଭିଯୋଗର ସମସ୍ତ ଧାରା ଅନୁଯାୟୀ ଆରୋପ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରିଥିଲେ । 1953 ମସିହା ଜୁନ 5 ତାରିଖରେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ବିଚାରପତି ଭିନ୍ନ ରାୟରେ ଭାରତୀୟ ପିଙ୍ଗଳ ସଂହିତାର ଧାରା 409 ଅନୁଯାୟୀ ଉତ୍ତରଦାତାଙ୍କୁ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ କରିଥିଲେ ଏବଂ ତିନି ବର୍ଷ ପାଇଁ ସଶ୍ରମ କାରାଦଣ୍ଡରେ ଦଣ୍ଡିତ କରିଥିଲେ । ଯଦିଓ, ସେ ଭାରତୀୟ ଦଣ୍ଡ ସଂହିତାର ଧାରା 468 ଏବଂ 477-A ଅନୁଯାୟୀ ଦୋଷମୁକ୍ତ କରିବା ପାଇଁ ଏକ ଆଦେଶ ପାରିତ କରିଥିଲେ । 1947ର ଆଇନ II ର ଧାରା 5 (2) ର ପ୍ରାବଧାନକୁ ନେଇ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ବିଚାରପତି କହିଥିଲେ ଯେ, ଯେହେତୁ ଦୁର୍ନୀତି ନିବାରଣ ଆଇନର ଧାରା 5 ର ଉପ-ଧାରା (4) ର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅନୁସାରେ ପୋଲିସ ଉପ-ଅଧିକ୍ଷକ ପଦରୁ ନିମ୍ନପଦ କୌଣସି ପୋଲିସ ଅଧିକାରୀ ପ୍ରଥମ ଶ୍ରେଣୀ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ବିନା ଦୁର୍ନୀତି ନିବାରଣ ଆଇନର ଧାରା 5 ର ଉପ-ଧାରା (2) ଅନୁଯାୟୀ ଦଣ୍ଡନୀୟ କୌଣସି ଅପରାଧର ତଦନ୍ତ କରିବେ ନାହିଁ, ତେଣୁ ଅଭିଯୋଗ ଦାଖଲ କରିବାର ଭିତ୍ତିଭୂମି ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୋଇନାହିଁ ଏବଂ, ତେଣୁ, ଏହି ମାମଲାର ବିଚାର କରିବା ପାଇଁ ନ୍ୟାୟାଳୟର କ୍ଷେତ୍ରାଧିକାରକୁ ପ୍ରଭାବିତ କରିବା ଏକ ଅବୈଧତା ଥିଲା, ଯାହାର ପରିଣାମ ସ୍ୱରୂପ ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କୁ ଏହି ଅପରାଧ ପାଇଁ ବିଚାର କରାଯାଇପାରିଲା ନାହିଁ । ଏପରି ମାମଲା ହୋଇଥିବାରୁ, ବିଚାର କରୁଥିବା ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦ୍ୱାରା ଦୋଷ ମୁକ୍ତି ହେବାର କୌଣସି ଆନୁଷ୍ଠାନିକ ଆଦେଶ ପାରିତ ହୋଇନଥିଲା ।

ଭାରତୀୟ ଦଣ୍ଡ ସଂହିତା ଧାରା 409 ଅନୁଯାୟୀ ଦଣ୍ଡବିଧାନ ଦ୍ୱାରା କ୍ଷୁବ୍ଧ ହୋଇ, ଉତ୍ତରଦାତା ମଧ୍ୟଭାରତ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟରେ ଦୁଇଟି ଆବେଦନକୁ ଆଗତ କରିଥିଲେ, ଯାହା ସେହି ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦ୍ୱାରା ଏକୀକୃତ ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ଏକ ଏକୀକୃତ ରାୟ ଦ୍ୱାରା ଅଦାଲତ ପୂର୍ବରୁ ଦୋଷମୁକ୍ତି ସିଦ୍ଧାନ୍ତକୁ ପ୍ରୟୋଗ କରି ରାୟ ଦେଇଥିଲେ ଯେ, ଯେତେବେଳେ ଥରେ ସମାନ ତଥ୍ୟ ଉପରେ ବିଚାରପତି ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରନ୍ତି ଯେ, ଉତ୍ତରଦାତାଙ୍କୁ ଦୁର୍ନୀତି ନିବାରଣ ଆଇନର ଧାରା 5 (2) ଅନୁଯାୟୀ କୌଣସି ଅପରାଧରେ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ, ଏହା ସେହି ଅପରାଧ ପାଇଁ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦୋଷ ଘୋଷଣା ସହିତ ସମାନ, ଯେଉଁ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଭାରତୀୟ ପିଙ୍ଗଳ ସଂହିତାର ଧାରା 409 ଅନୁଯାୟୀ କୌଣସି ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ କରାଯାଇପାରିବନାହିଁ । ତେଣୁ, ଉତ୍ତରଦାତାଙ୍କୁ ନିର୍ଦ୍ଦୋଷରେ ଖଲାସ କରାଯାଇଥିଲା । ଯେପରି ପୂର୍ବରୁ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଛି, ରାଜ୍ୟକୁ ଦୋଷମୁକ୍ତି ଆଦେଶ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଆବେଦନ କରିବା ପାଇଁ ବିଶେଷ ଅନୁମତି ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଛି ।

ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶ ରାଜ୍ୟ ବନାମ ବୀରେଶ୍ୱର ରାଓ ଅଗ୍ନିହୋତ୍ରୀ

ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତି ଗୋବିନ୍ଦ ମେନନ

ଉଚ୍ଚନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ଫଳାଫଳର ସଠିକତାକୁ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କର ଓକିଲ ଏକାଧିକ ଉପାୟରେ ଆପତ୍ତି କରିଛନ୍ତି । ପ୍ରଥମରେ, ଏହା ଯୁକ୍ତି କରାଯାଇଛି ଯେ ଦୁର୍ନୀତି ନିବାରଣ ଆଇନର ଧାରା 5 (2) ଏବଂ ଭାରତୀୟ ପିଙ୍ଗଳ ସଂହିତାର ଧାରା 409 ଅନ୍ତର୍ଗତ ଅପରାଧ ସମାନ ନୁହେଁ, ଏବଂ ଏହିପରି ପରିସ୍ଥିତିରେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ବିଚାରପତିଙ୍କ ଆଦେଶ ଦୁର୍ନୀତି ନିବାରଣ ଆଇନର ଧାରା 5 (2) ଅନ୍ତର୍ଗତ ଦୋଷମୁକ୍ତ କରିବା ସହିତ ସମାନ, ତଥାପି ଏହା ଭାରତୀୟ ପିଙ୍ଗଳ ସଂହିତାର ଧାରା 409 ଅନ୍ତର୍ଗତ ଉତ୍ତରଦାତାଙ୍କୁ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ କରିବାରେ ବାଧକ ସାଜିବ ନାହିଁ । ଦ୍ୱିତୀୟରେ, ଏହା ଦର୍ଶାଯାଇଛି ଯେ ଯେତେବେଳେ ସମାନ ବିଚାର ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ଦୁଇଟି ବିକଳ୍ପ ଅଭିଯୋଗ, ଯେପରିକି ଆମେ ବର୍ତ୍ତମାନ ଜଡ଼ିତ ଅଛୁ, ଗୋଟିଏ ଅଭିଯୋଗରେ ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କୁ ଦୋଷମୁକ୍ତ କରିବା ଅନ୍ୟ ଅଭିଯୋଗରେ ତାଙ୍କୁ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ କରିବାରେ କୌଣସି ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ସୃଷ୍ଟି କରେ ନାହିଁ; ଏବଂ ଶେଷରେ ଏହା ଦର୍ଶାଯାଇଛି ଯେ ଅନୁସନ୍ଧାନରେ କୌଣସି ତ୍ରୁଟି ଏକ ବେଆଇନତା ହେବ ନାହିଁ ଯାହା ବିଚାରଣ ଏବଂ ଦୋଷୀସାବ୍ୟସ୍ତକରଣକୁ ଅସିଦ୍ଧ କରିବ ଯଦି ଏହି ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ସମାପନ ହୁଏ ।

ଏହି ଅଦାଲତ ନିକଟରେ ଓମ୍ ପ୍ରକାଶ ଗୁପ୍ତା ବନାମ ଉତ୍ତରପ୍ରଦେଶ ରାଜ୍ୟ([1])ମାମଲାରେ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେଇଛନ୍ତି ଯେ, 1947 ର ଦୁର୍ନୀତି ନିବାରଣ ଅଧିନିୟମ IIର ଧାରା 5 (2) ଅନୁଯାୟୀ ଦଣ୍ଡନୀୟ ଅପରାଧିକ ମନ୍ଦ ଆଚରଣ ଅପରାଧ ଭାରତୀୟ ପିଙ୍ଗଳ ସଂହିତାର ଧାରା 409 ଅନୁଯାୟୀ ଏକ ଅପରାଧ ସହିତ ମୂଳ, ଗୁରୁତ୍ୱ ଏବଂ ବିଷୟବସ୍ତୁରେ ସମାନ ନୁହେଁ । ଅପରାଧିକ ମନ୍ଦ ଆଚରଣ ଅପରାଧ ଏହି ଅଧିନିୟମନ ଦ୍ୱାରା ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିବା ଏକ ନୂତନ ଅପରାଧ ଏବଂ ଏହା ଭାରତୀୟ ପିଙ୍ଗଳ ସଂହିତାର ଧାରା 409କୁ ନିହିତ କିମ୍ବା ରଦ୍ଦ କରେନାହିଁ । ଏହି ଆବେଦନଗୁଡିକର ମିଳିତ ରାୟରେ ନିମ୍ନଲିଖିତ ଶବ୍ଦାବଳୀରେ ଏହି ସିଦ୍ଧାନ୍ତକୁ ବର୍ଣ୍ଣନା କରାଯାଇଛି:

"ତେଣୁ ଦୁର୍ନୀତି ନିବାରଣ ଆଇନର ଧାରା 5 (1) (c) ଅନୁଯାୟୀ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିବା ଅପରାଧ I.P.Cର ଧାରା 405 ଅନୁଯାୟୀ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିବା ଅପରାଧଠାରୁ ଭିନ୍ନ ଏବଂ ପୃଥକ ଅଟେ ଏବଂ ତେଣୁ ଧାରା 5 (1)(c), I.P.C.ର ଧାରା 405 କୁ ରଦ୍ଦ କରିବାର କୌଣସି ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠାଯାଇପାରିବନାହିଁ ।"

ଉପରୋକ୍ତ ରାୟକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି, ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ବିଜ୍ଞ ବିଚାରପତିଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିବା ମତ ଯେ ଦୁଇଟି ଅପରାଧ ଏକ ଏବଂ ସମାନ ଅଟେ, ତାହା ଭୁଲ ଅଟେ ଏବଂ ଯଦି ଏହା ସତ୍ୟ, ତେବେ ଭାରତୀୟ ପିଙ୍ଗଳ ସଂହିତାର ଧାରା 409 ଅନୁଯାୟୀ ବିଚାର ଏବଂ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ ଉପରେ କୌଣସି ଆପତ୍ତି ରହିପାରିବ ନାହିଁ, ଏପରିକି ଯଦି ଉତ୍ତରଦାତାଙ୍କୁ 1947 ର

[1] [1957] S.C.R. 423

ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶ ରାଜ୍ୟ ବନାମ ବୀରେଶ୍ୱର ରାଓ ଅଗ୍ନିହୋତ୍ରୀ

ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତି ଗୋବିନ୍ଦ ମେନନ

ଦୁର୍ନୀତି ନିବାରଣ ଅଧିନିୟମ II ର ଧାରା 5 (2) ଅନୁଯାୟୀ ଅପରାଧରୁ ଦୋଷମୁକ୍ତ କରାଯାଇଛି । ଦଣ୍ଡ ପ୍ରକ୍ରିୟା ସଂହିତାର ଧାରା 403 (1) କେବଳ ସେହି ଅପରାଧ ପାଇଁ ପରବର୍ତ୍ତୀ ବିଚାରକୁ ନିଷିଦ୍ଧ କରେ, କିମ୍ବା ସେହି ଘଟଣାଗୁଡ଼ିକ ପାଇଁ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଅପରାଧ ପାଇଁ, ଯେଉଁଥିପାଇଁ ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଦଣ୍ଡ ପ୍ରକ୍ରିୟା ସଂହିତାର ଧାରା 236 ଅନୁଯାୟୀ ଏକ ଭିନ୍ନ ଅଭିଯୋଗ କରାଯାଇପାରେ, କିମ୍ବା ଯେଉଁଥିପାଇଁ ସେ ଧାରା 237 ଅନୁଯାୟୀ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇପାରନ୍ତି, ଯେତେବେଳେ ଏହିପରି ଅପରାଧ ପାଇଁ ପୂର୍ବ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ କିମ୍ବା ଦୋଷମୁକ୍ତ ନିଷ୍ପତ୍ତି ବଳବତ୍ତର ରହିଥାଏ । ଏହା ସ୍ପଷ୍ଟ ଯେ ଧାରା 403 (1)ର ବର୍ତ୍ତମାନର ମାମଲାର ତଥ୍ୟ ଉପରେ କୌଣସି ପ୍ରୟୋଗ ନାହିଁ, ଯେଉଁଠାରେ ଏକାଧିକ ଅପରାଧ ପାଇଁ କେବଳ ଗୋଟିଏ ବିଚାର ହୋଇଥିଲା, ଯେଉଁଥିରୁ ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କୁ କେତେକ ମାମଲାରେ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇଥିବା ବେଳେ ଗୋଟିଏ ମାମଲାରେ ଦୋଷମୁକ୍ତ କରାଯାଇଛି । କେବଳ ଏହି ଆଧାରରେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟଳୟଙ୍କ ଆଦେଶକୁ ରଦ୍ଦ କରାଯାଇପାରିବ । ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ମଧ୍ୟ ଦୋଷମୁକ୍ତ ଆଦେଶ କରିବା ପାଇଁ ସମ୍ବିଧାନର ଅନୁଚ୍ଛେଦ 20 କୁ ନିର୍ଭର କରିଥିଲେ, କିନ୍ତୁ ସେହି ଅନୁଚ୍ଛେଦ ଲାଗୁ ହୋଇପାରିନଥିଲା କାରଣ ଉତ୍ତରଦାତାଙ୍କ ବିରୋଧରେ ପୂର୍ବରୁ ସମାନ ଅପରାଧ ପାଇଁ ବିଚାର କରାଯାଇ ନିର୍ଦ୍ଦୋଷରେ ଖଲାସ କରାଯିବା ପରେ କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇନାହିଁ ଏବଂ ତେଣୁ, ଧାରା 20 ରେ ଥିବା ପ୍ରଚଳିତ କଥା " ନେମୋ ଦେବେଟ ବିସ ଭେକ୍ସାରି, ସି କନସବର୍ଡ଼ କ୍ୟୁରିସ କ୍ୱୋଡ ସିଟ ପ୍ରୋ ୟୁନା ଏଟ ଇଡେମ କାଜ" (କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଦୁଇଥର ଦଣ୍ଡିତ କରାଯିବ ନାହିଁ, ଯଦି ଏହା ଅଦାଲତକୁ ଜଣାପଡେ ଯେ ଏହା ଏକ ଏବଂ ସମାନ କାରଣ ପାଇଁ ଅଟେ) ଲାଗୁ ହୋଇପାରିବନାହିଁ ।

ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଯୁକ୍ତି ହେଉଛି ଯେ, ଯେତେବେଳେ ଗୋଟିଏ ବିଚାର ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ଦୁଇଟି ବିକଳ୍ପ ଅଭିଯୋଗ ଥାଏ, ସେଥିମଧ୍ୟରୁ ଗୋଟିଏ ଅଭିଯୋଗରେ ଅଭିଯୁକ୍ତ ନିର୍ଦ୍ଦୋଷ ସାବ୍ୟସ୍ତ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଅନ୍ୟଟି ଉପରେ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ ହେବାରେ କୌଣସି ବାଧା ହେବନାହିଁ, ଏହା ମଧ୍ୟ ଯଥାର୍ଥ । ଏହି ପ୍ରସ୍ତାବକୁ ସମର୍ଥନ କରିବା ପାଇଁ ସାଧାରଣ ଖଣ୍ଡ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 26କୁ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇପାରିବ । ଏଠାରେ ଦ୍ୱୈତ ବିପଦର କୌଣସି ପ୍ରଶ୍ନ ନାହିଁ । ଧାରା 26 ନିମ୍ନରେ ଦିଆଗଲା :-

ଦୁଇଟି ବା ତତୋଧିକ ଅଧିନିୟମ ଅନୁଯାୟୀ ଦଣ୍ଡନୀୟ ଅପରାଧ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ବ୍ୟବସ୍ଥାଗୁଡିକ : ଯଦି କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ ବା ଅବହେଳା ଦୁଇଟି ଅଧିନିୟମ ଅଧୀନରେ ଅପରାଧ

ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶ ରାଜ୍ୟ ବନାମ ବୀରେଶ୍ୱର ରାଓ ଅଗ୍ନିହୋତ୍ରୀ

ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତି ଗୋବିନ୍ଦ ମେନନ

ହୋଇଥାଏ ତେବେ ଅପରାଧୀ ସେହି ଅଧିନିୟମ ମଧ୍ୟରୁ କୌଣସି ଗୋଟିଏ କିମ୍ବା କୌଣସି ଅଧିନିୟମ ଅନୁଯାୟୀ ମକଦ୍ଦମା ଦାୟର ଏବଂ ଦଣ୍ଡିତ ହେବା ପାଇଁ ଦାୟୀ ହେବେ, କିନ୍ତୁ ସମାନ କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ଦୁଇଥର ଦଣ୍ଡିତ ହେବେନାହିଁ ।

"ତେଣୁ, ଆମର ମତ ହେଉଛି ଯେ ମାମଲାର ଏହି ଦିଗ ଉପରେ ବିଜ୍ଞ ବିଚାରପତିଙ୍କ ମତ ମଧ୍ୟ ଅଯୌକ୍ତିକ ଅଟେ ।

ଉପରୋକ୍ତ ବିବରଣୀକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି, ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ପାଇଁ ବିଜ୍ଞ ଓକିଲଙ୍କ ଅନ୍ତିମ ଯୁକ୍ତିକୁ ବିଚାର କରିବା ଅନାବଶ୍ୟକ, କେବଳ ଏହା ଉଲ୍ଲେଖ କରିବା ଯେ ଦୁର୍ନୀତି ନିବାରଣ ଅଧିନିୟମ, 1947 ର ଧାରା 7 ଅନୁଯାୟୀ ଅଭିଯୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ବିଚାର କରିବା ପାଇଁ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ବିଚାରପତିଙ୍କର ଅଧିକାର ଥିଲା ।

ଫଳସ୍ୱରୂପ, ଆବେଦନଗୁଡ଼ିକ ସଫଳ ହୋଇଛି, ଭାରତୀୟ ପିଙ୍ଗଳ ସଂହିତାର ଧାରା 409 ଅନ୍ତର୍ଗତ ଅପରାଧରୁ ଉତ୍ତରଦାତାଙ୍କୁ ଦୋଷମୁକ୍ତ କରିବା ଲାଗି ଉଚ୍ଚନ୍ୟାୟାଳୟ ଦେଇଥିବା ଆଦେଶକୁ ଖାରଜ କରିଦିଆଯାଇଛି ଏବଂ ଆବେଦନଗୁଡ଼ିକର ସତ୍ୟାସତ୍ୟତା ଉପରେ ପୁନଃ ଶୁଣାଣି ପାଇଁ ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶ ଉଚ୍ଚନ୍ୟାୟାଳୟକୁ ପଠାଇ ଦିଆଯାଇଛି ।

ଅସ୍ୱୀକରଣ

"ଉପଭାଷାରେ ଅନୁବାଦିତ ରାୟ କେବଳ ମକଦ୍ଦମା ରେ ପକ୍ଷଭୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କର ସୀମିତ ବ୍ୟବହାର ଏବଂ ତାଙ୍କ ଆଞ୍ଚଳିକ ଭାଷାରେ ବୋଧଗମ୍ୟ ହେବା ନିମନ୍ତେ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଏବଂ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନିମନ୍ତେ ଏହା ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇନପାରେ । ସମସ୍ତ ବ୍ୟବହାରିକ ଏବଂ ସରକାରୀ ନିମନ୍ତେ ରାୟର ଇଂରାଜୀ ସଂସ୍କରଣଟି ପ୍ରାମାଣିକ ବିବେଚିତ ହେବ ଏବଂ ସମସ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟାନ୍ୱୟନ ଏବଂ ନିଷ୍ପାଦନ ନିମନ୍ତେ ଏହା ଉପଯୁକ୍ତ ବିବେଚିତ ହେବ ।"

ଭାଷାନ୍ତର :

ସୁମିତ୍ରା ସାହୁ ,ଅନୁବାଦିକା,

ଓଡ଼ିଶା ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ, କଟକ ।